

METKA FURLAN

ISTRSKO POGOVORNO IN NAREČNO (ZA) DOBRO ROKO

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.V25I1.7564](https://doi.org/10.3986/jz.v25i1.7564)

Besedna zveza *za dobro roko* se kot hapaks legomenon pojavlja v romanu *Ženska drugje* pisateljice Maje Gal Štromar, izvira pa iz slovenske narečne istrske govornice, kjer je *(za) dobro roko* kalk istrskobeneškega **(par) la bonaman*. Italijanska narečna beseda *(la) bonaman* izvira iz severnoitalijanskega območja, kjer je bila prvotno del pozdravne formule pri obrednih novoletnih obhodih, ki so na Slovenskem znani kot koledovanje.

Ključne besede: fraza, kalk, sklop, pomenski arhaizem, slovensko istrsko narečje, istrskobeneščina, obredni novoletni obhodi, koledovanje

Colloquial and Dialect Istrian *(za) dobro roko*

The phrase *za dobro roko* 'gift; happiness' appears as *hapax legomenon* in Maja Gal Štromar's novel *Ženska drugje* (Woman Elsewhere) and originates from the Slovenian Istrian dialect, where it is a calque of Istrian Venetian **(par) la bonaman*. The Italian dialect word *(la) bonaman* originates from northern Italy, where it was originally part of a greeting formula during ritual Christmas caroling.

Keywords: phrase, calque, compound, semantic archaism, Slovenian Istrian dialect, Istrian Venetian, ritual Christmas caroling

1 UVOD

V romanu *Ženska drugje* avtorice Maje Gal Štromar, ki je pri založbi Goga izšel leta 2017, naleti bralec na besedno zvezo *za dobro roko*, ki bi ji ob poznavanju sodobne knjižne slovenščine in tudi ob pomoči Slovarja slovenskega knjižnega jezika težko prepoznal jasen pomen oziroma sporočilnost. Pojavlja se v naslednjem kontekstu:

Cela šola je vedela, kam se Jordan odpravlja. In vsak je hotel nekaj primakniti. Če ne drugega, drobno dobrohotno informacijo. Tako, *za dobro roko* [s poševnim tiskom označila M. Furlan] in srečno pot. (Gal Štromar 2017: 88)

Oseba Jordan bo odpotovala in se od svojega delovnega okolja poslavlja, zato mu vsak za popotnico želi vsaj nekaj dati. To pisateljica označi s sporočilno jasno besedno zvezo »srečno pot«, pred tem pa z enigmatično »za dobro roko«. Namig, na katerem območju slovenščine naj bi se ta besedna zveza = fraza iskala, daje podatek, da je pisateljica rojena v Novem mestu, po rodu pa Primorka Istranka. Pasusi v romanu,

Prispevek je nastal v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARRS.

kot so npr. *To je sigurno, čentoperčento* (67), ime recepta *Divje šparge z jajci* (66), pojasnilo *Grm matere šparge domačini v Istri imenujejo šparžin* (66), dobesedni govor »*Marjutka, nestoj, ki nima smisla. Se ne spodobi! [...] Pridi, alo gremo domov. Je mama naredila fritajo s špargami in anka palačinke z nutelo.*« (65), torej odražajo pisateljčino primarno govorico, ki nakazuje, da bi bilo tudi nejasno besedno zvezo za *dobro roko* treba iskati v istrski primorski pogovorni slovenščini.

Pogovorna slovenščina je tako kot pri drugih jezikih praviloma most med knjižno in narečno slovenščino. Tudi besedna zveza za *dobro roko* to jezikovno univerzalijo potrjuje.

2 BESEDNA ZVEZA (ZA) DOBRO ROKO IPD. V ISTRSKIH PRIMORSKIH NAREČNIH VIRIH

V slovarju rižanskega govora Svetega Antona avtor Jakomin besedno zvezo *dobra rueka* pomensko razlaga z 'darilo otrokom ob Božiču in Novem letu' (1995: 108), Todorovičeva pa v svoji monografiji, ki prinaša slovensko narečno gradivo govora Svetega Antona in Puč ter istrobeneško gradivo govora Bertokov pri vprašanju *NOVO LETO/IL PRIMO GIORNO DELL'ANNO* za govor Svetega Antona ob odgovoru 'novo 'liato dodaja še za 'dobro 'ruako. Te besedne zveze sicer posebej ne razlaga, a lahko iz načina prikazovanja in predstavljanja gradiva v monografiji razumemo, da pomensko pojasnilo, ki ga preberemo ob odgovoru 'nuvo 'leto; *Po'birat 'dobro 'roko* govora Puč, tj. »[v]oščiti srečo v novem letu in v dar dobiti sadje, denar ali drugo« (Todorović 2018: 154sl.), velja tudi za svetoantonskega. Odgovor na isto vprašanje se v istrobeneščini Bertokov glasi *p'rimo del 'ano; Augu'rar la 'bona man.*, kar je avtorica dodatno pojasnila s stavkom *Ko se ən'dava salu'dar par l'ano 'novo, i ne 'dava d'ježe 'lire par la 'bona man.* in prevodom »Ko smo šli pozdravit (voščiti) za novo leto, so nam dali deset lir za srečo.« (Todorović 2018: 154 z op. 224). Podoben odgovor je bil za isto vprašanje dobljen tudi za govor Škofij, tj. ob 'noyo 'lieto tudi dodatek 'uoščet (*auyu'rirat*) 'dobro 'ruokə, kar Todorovičeva pojasnjuje s smiselnim prevodom »[v]oščiti za novo leto« (Todorović 2017: 140).

Navedeno je meni edino znano slovensko narečno gradivo, ki potrjuje besedno zvezo (za) *dobro roko* in spada v rižansko istrsko narečje. Razvidno je, da je narečna raba besedne zveze povezana s prvim dnem novega leta in običajem, ko se je hodilo od hiše do hiše in zaželelo srečo v novem letu, v zameno za dobro voščilo pa dobilo dar. Medtem ko v Svetem Antonu *dobra rueka* označuje dar otrokom ob božiču in novem letu, v Pučah označuje le dar, ki se pobira ob novem letu. Vsi ti podatki nakazujejo, da je bila besedna zveza (za) *dobro roko* verjetno del besedišča dandanes že večinoma pozabljenega običaja, pri nas znanega kot koledovanje, ko se je zlasti med 25. decembrom in 6. januarjem hodilo od hiše do hiše in s petjem ali igranjem želelo srečo. Medtem ko se na Pučah *dobro roko pobira*, se v Škofijah *dobro roko vošči*, iz česar sledi, da na Pučah besedna zveza pomeni 'dar', v Škofijah pa 'sreča'.

Dodatna poizvedba o rabi besedne zveze za *dobro roko* ali le *dobro roko* je pokazala, da v slovenskem delu Istre ni v splošni rabi in da jo poznajo izjemno redki. Gospa Viktorija Štromar, doma s Puč, mati pisateljice Maje Gal Štromar, je pojasnila, da se frazo izgovori, ko se osebi pokloni nekaj materialnega, in naj bi sporočala dobro željo za uspeh.¹ Mirjam Furlan (Izola) se spominja, da je frazo za *dobro roko* pred desetletji praviloma slišala, ko ji je kot študentki fantova mama, doma s Puč, za popotnico v Ljubljano dala nekaj denarja in ob tem vedno izgovorila za *dobro roko*. To kaže, da se je zavest o rabi fraze, ki je bila prvotno vezana na božično-novoletne obhode, že izgubila in se je zato začela uporabljati ob vsaki priložnosti, ko je nekdo komu nekaj poklonil in mu ob tem s frazo zaželel uspeh.

V Bertokih potrjeno istrobeneško *Augu'rar la 'bona man* pomensko ustreza pučarskemu *'uoščet (auyu'rirat) 'dobro 'ruočkō*, zato se besedni zvezi *la 'bona man* in *'dobro 'ruočkō* verjetno nanašata na srečo. V pojasnilu *Ko se an'dava salu'dar par l'ano 'novo, i ne 'dava d'ježe 'lire par la 'bona man* se besedna zveza *par la 'bona man* v dobesednem prevodu = kalku glasi 'za dobro roko', smiselni slovenski ustreznik zanjo pa bi bil 'za srečo'.

Besedna zveza za *dobro roko* v romanu *Ženska drugje* torej najverjetneje pomeni 'za srečo' in ne 'za dar'. Ob tem pa se postavlja vprašanje, kateri od pomenov je prvoten in kateri drugoten oziroma zakaj *dobra roka* kot kalk istrobeneškega *la 'bona man* lahko istočasno označuje tako srečo kot tudi dar.

3 ISTRSKO BOLJUNSKO *pobìrat dobrò rùòkò*

Slovenski pučarski dikciji *Po'birat 'dobro 'roko* v hrvaškem delu Istre ustreza boljunska *Na mlādo lēto dīca hōdijo ot kūci pobìrat dobrò rùòkò*, besedna zveza *dobrā rùòkà* pa je v Francetičevem slovarju pomensko predstavljena kot 'novogodišnji dar' (Francetič 2015), tj. 'novoletni dar'. To je edini hrvaški vir, ki kaže, da kalk istrobeneške predloge ni bil omejen le na slovenski del Istre.

4 BESEDNA ZVEZA *BUONA MANO* V (NAREČNIH) SLOVARJIH ITALIJANSKEGA JEZIKA

Iskanje poknjižene fraze *buona mano* v Šlenčevem italijansko-slovenskem in slovensko-italijanskem slovarju ni bilo uspešno, jo pa zato najdemo v Garzantijevem slovarju (Garzanti 1987), v katerem je knjižna varianta *buonamano*, tudi dvobesedno *buona mano* ob delno poknjiženi *bonamano* pomensko razložena z 'mancia', kar se v slovenščino praviloma prevaja z 'napitnina', čeprav ima v italijanščini beseda *mancia* širši pomen in ni vezana le na označevanje manjše vsote denarja, ki se doda plačilu za praviloma gostinsko storitev. Pomen tudi kaže, da raba besede ni (več) vezana na božično-novoletno obdobje. V Boerievem slovar-

1 Za posredovanje informacije se zahvaljujem Lilijani Gustinčič Furlan.

ju italijanske benečanščine se sklop *bonamàn* prav tako pomensko razlaga z it. *mancia* 'napitnina' in dodatno pojasnjuje, da je to dar, ki ga nadrejeni za določeno prijaznost dá podrejenemu, poleg tega pa sta izpostavljeni besedni zvezi *bonamàn del zorno de Nadal* in *bonamàn del primo del'ano*. Slednjega Boerio pomensko razlaga z it. *strenna* 'božično, novoletno darilo' (Šlenc). Čeprav it. knjiž. *strenna* označuje dar, ki se daje ob najpomembnejših praznikih v letu, zlasti ob božiču (Garzanti 1987), je iz Boerieve predstavitve razvidno, da je mišljen dar ob prvem dnevu novega leta (Boerio 1867). Prav ta pomen it. ben. besedne zveze bi zato lahko bil predloga za pomen 'dar ob novem letu', ki ga potrjujeta tako pučarski kalk (*Po'birat*) 'dobro 'ròko kot hrvaški (*pobìrat*) *dobrò rùòkò*. V tržaški italijanščini ima *bonaman* 'mancia' = 'napitnina' status zastarele besede, ob njej pa Doria 1987 navaja, da je beseda dobro znana na območju severne Italije, ki vključuje vse beneške govore in tudi furl. *buinemàn* 'mancia' (NP) = 'napitnina, nagrada' (Brecelj 2005). V Gradežu *bonaman* ob 'mancia' = 'napitnina' pomeni tudi že 'ara', npr. *intanto al m'ha dao 'na bonaman, dopo vegaremo* (Bottin 2003) 'medtem mi je dal aro, potem pa bomo videli'. Pomenski razvoj 'mancia' = 'napitnina' v 'caparra' = 'ara' je pri italijanskem dialektizmu *bonaman* mlad in potrjen le v Gradežu.

V istrobeneščini Pirana se *bonamàn* razlaga z 'buonamàno, mancia ai bambini a Capodanno' (Lusa 2012: 100), torej označuje napitnino kot dar otrokom ob novem letu. Podobno je *bóna màn* kot novoletni dar v obliki denarja, ki so ga za novo leto sorodniki in znanci dajali otrokom, predstavljeno v istrobeneščini Izole, kjer Vascotto 1987 dodaja, da je bilo v dvajsetih in tridesetih letih prejšnjega stoletja v navadi pri več družinah, da so otrokom, ki so obiskovali sorodnike, okoli vratu obesili iz blaga narejen mošnjiček za darove. V slovarju koprške istrobeneščine se *bonamàn* tako kot v prejšnjih dveh virih predstavlja z it. knjiž. ustreznico *buonamano*, dodatno pa še z *mancia, dono in danaro che si dava ai bambini o a chi, durante l'anno trascorso, aveva reso qualche servizio, quando per Capodanno veniva a porgere gli auguri* (Manzini – Rocchi 1995), tj. 'napitnina, dar v denarju, otrokom ali nekomu, ki je v preteklem letu nudil kako uslugo, ko je za novo leto prišel voščiti'. V Rosamanijevem slovarju je *bonaman* pomensko predstavljeno z *mancia*, raba pa ponazorjena s besedilom obrednega obhoda na novega leta dan »*Bon di, bon di, bon ano, – ogi xe 'l primo de l'ano – dème la bonaman – Dio ve dassi de spetar un altro ano*« (Rosamani 1990) 'Dober dan, dober dan, dobro leto, – danes smo prvega v letu, – daj mi *bonaman* – Bog naj vam da pričakati še drugo leto'. Podobno ponazarja ta novoletni obred podatek iz Galižana v Istri² »*Bongiorno, bon principio, ciapè la borsa n man e pagheme la bonamàn*« (Balbi – Moscarda Budić 2003, s. v. *bonamàn*) 'Dober dan, dober začetek, vzemi v roko mošnjo in mi plačaj *bonamàn!*', v katerem se tako kot v izolski istrobeneščini omenja navada, da so

2 Govor kraja Galižana se uvršča v skupino govorov, ki v hrvaškem delu Istre še ohranjajo poteze substratne istriotščine, ki pa je že močno »kontaminirana« s superstratno istrobeneščino. Navedeni citat iz Galižana z nobenim jezikovnim znakom ne kaže, da bi še bil del istriotske dediščine.

imeli otroci, ki so na novega leta dan obiskovali sorodnike in znance, da bi jim želeli srečo v novem letu, okoli vratu obešen mošnjiček, namenjen shranjevanju dobljenih darov. Dikcija galižanskega obrednega besedila pa s *pagheme la bonamàn* odraža že kar oholo obnašanje otrok, ki so očitno bili navajeni, da jim *la bonamàn*, ki tu pomeni 'novoletni dar kot zamena za voščilo', brezizjemno pripada, da je obvezno plačilo za voščilo. V rovinjski istrobeneščini *bonamàn* pomeni 'dar, ki se je dajal otrokom na novega leta dan' (Pellizzer 1992).

Tudi v švicarski narečni italijanščini *bonamán* označuje dar na novega leta dan, ki se dobi v zameno za voščilo, kot je razvidno iz besedila »*i canái el prim dí da l'ann i girava el pais con sciá i cavagn a catè sü i farú: i saludava con un 'bon dí, la bonomán a mí' tuss insieme*« (VDSI: 667) 'otroci so na novega leta dan s košarami, da bi nabirali kuhan kostanj, vsi skupaj pozdravljali z ,dober dan, *bonomán* meni'. Obredni obhod otrok, ki so v zameno za voščilo pobirali darove, se je navadno izvrševal zgodaj zjutraj in je bil verjetno v zvezi s prepričanjem, da bo novo leto uspešno, če bo prva oseba, na katero bo nekdo 1. januarja naletel, mlada in moškega spola, ugotavlja avtorica obširnega gesla *bonamán* v VDSI Rosanna Zeli, ki navaja, da je na območjih, kjer je bila raba *bonamán* dalj časa v rabi, prišlo do pomenskega razvoja in da je beseda začela označevati tudi čas, ko se je *bonamán* pobiralo, tj. 'novega leta dan', hkrati pa tako kot drugod po severni Italiji pomeni tudi 'mancia = napitnina', kar predstavlja le generalizacijo pomena '(v zameno za voščilo) dar (na novega leta dan)'.

5 ETIMOLOGIJA SEVERNOITALIJANSKEGA *BONAMAN*

Meyer-Lübke: 5339 je leta 1911 v severnoitalijanskem it. ben. *bonaman* prepoznal lat. *manus* f 'roka', kar sprejema Battisti-Alessio: 558, ki navaja, da je beseda v pomenu 'mancia' znana tudi drugod po Italiji, in sicer v Abrucih *bonamenë*, v neapeljščini *bonamana*, kar je prešlo tudi na francosko severnovzhodno območje in je danes znano kot *bonne-main*. Sklop iz rom. besedne zveze *bona manũ z lat. pridevnikom *bonus* 'dober' naj bi bil v zvezi s samostalnikom za roko razumljen v smislu 'radodarna/darežljiva roka' in bi po metafori začel označevati dar, predvsem dar, ki se je v zameno/v hvaležnosti za voščilo dajal na novega leta dan, pa tudi dar kot protiuslugo, iz česar se je razvil pomen 'mancia'.

Drugačno etimologijo je ponudila Rosanna Zeli v VDSI: 666–673, da se v sklopu *bonaman* ne ohranja lat. *manus* 'roka', ampak *māne* 'zgodnji dan, jutro, zjutraj'³ (sprejeto v Manzini – Rocchi 1995: 23). Sklop naj bi bil sestavina pozdravne formule na novega leta dan ob pobiranju darov *bon dí, bon ann, la bona man / bon dí, bona man* 'dober dan, (dobro leto,) dobro jutro', kasneje pa naj bi tako kot še v nekaterih drugih primerih takih pozdravnih formul začel označevati dar na novega

3 Ohranjen je npr. v it. *stamane* 'danes zjutraj, davi' ← *esta mane 'to jutro', v katerem je prilastek prav tako v ženskem slovničnem spolu.

leta dan. Tak pomenski razvoj se npr. pri *bon dí*, dobesedno ‘dober dan’, potrjuje v švicarskem italijanskem *bondí* ‘dar otrokom za novo leto’ (Solduno), it. *bon dí* ‘božični dar’ (Voghera). Avtorica ob številnih podobnih primerih iz romanskega sveta opozarja tudi na dva primera iz Grimmovega slovarja, da nvn. *Neujahr* ni le časovna oznaka, ampak tudi oznaka za novoletni dar, prav tako tudi *Gutjahr* za *gutes Jahr označuje predvsem na novega leta dan ob voščilu izročeni novoletni dar, npr. *gũtjar, schenke oder gaab, die man einem auff einem freytag oder auff das new jar gibt* ‘strena, apophoreta’ (Grimm). V slednjem primeru bi bilo treba tako kot v it. dial. *bon dí* ‘dober dan’ → ‘dar otrokom za novo leto/božič’ prepoznati prenos pomena s pozdravne formule *gutes Jahr v smislu ‘dobro = srečno novo leto’.

Ob tem je zanimivo, da se tudi v *kolēda kot izposojenki iz lat. *calendae (januariae)* (Skok: II, 124), ki je bila prvotno časovna oznaka za prvi dan v januarju, tj. za novo leto,⁴ in se je prek južnoslovanskih razširila v druge slovanske jezikov, pojavlja pomen ‘novoletni dar’ npr. v ukrajinsščini, češčini, poljščini, dolnji lužiščini (podrobneje Schuster-Šewc: 603sl.), medtem ko se v slovenščini ‘dar’ kot nedominantni sém pojavlja le v denominativnem glagolu *kolēdovati -ujem* ‘ob božičnem času hoditi od hiše do hiše, peti pesmi in nabirati darove’ (Pleteršnik), čeprav je bil dar tudi pri nas stalna sestavina božičnega koledovanja (Kuret 1989: 341sl.).

Možno je torej, da je bil sklop *bonaman* prvotno sestavina pozdravne formule na prvi dan novega leta, ko se je čim bolj zgodaj zjutraj hodilo od hiše do hiše in zaželelo srečo, blagostanje, v zameno za dobro voščilo pa dobilo dar. Ker je v narečjih prišlo do apokope za nazalom *n* in ker se nesklonljivi samostalnik *māne*, izvorno ločilnik ednine, v samostojni rabi v romanskem svetu ni ohranil, se je verjetno naslonil na narečne reflekse lat. *manus*, ki so bili prav tako podvrženi apokopi. Tako naslonitev potrjujejo poknjžjenja tipa *buonamano*, *buona mano*, *bonamano* in tudi slovenski in hrvaški kalk s samostalnikom *róka* in *rūōkã*. Sledeč pomenskemu prenosu prvotnih pozdravnih formul it. dial. *bon dí/dì* in nvn. dial. *Gutjahr*, se je iz *bonaman*, prvotno ‘dobro jutro’, izgovarjanem ob novoletnem obredu, razvil najprej pomen ‘novoletni dar (kot znak hvaležnosti za dobre želje v novem letu)’ in šele kasneje, ko je jezikovna zavest, da je raba sklopa omejena na novoletni čas, začela pešati, tudi ‘mancia = napitnina, tj. dar kot znak hvaležnosti za storitev’.

6 PONOVO K SLOVENSKEMU GRADIVU

Obravnavano slovensko gradivo je gotovo kalk istrobeneških predlog, v katerih je bila sestavina (-)man razumljena, da odraža it. *mano* ‘roka’. Ko v slovenščini in hrvaščini *dobra roka* označuje (novoletni/božični) dar, odraža kalk istrobeneških istopomenskih predlog kot istrskih importov iz benečanščine. V taki rabi je kalk *dobra roka* uporabljen z glagolom *pobirati*.

4 Raba besede *kolēda in njenih izpeljank za označevanje tudi božiča je sekundarna.

Toda v zvezi s slovenskim glagolom *voščiti* in tudi italijanskim *augurare* besedna zveza *dobra roka* in *la bona man* ne označujeta daru, ampak dobro željo, srečo ipd. Nastanek takega pomena bi bilo iz prvotnega 'dar' težko utemeljiti. Smiselno razlago zanj ponuja etimologija, ki v *bonaman* prepozna del pozdravne formule ob novoletnih obhodih s sestavino z izvorom v lat. *māne*, saj je bil sklop *bonaman* sestavina te pozdravne formule kot novoletnega voščila. Ker se predloga (**augurar*) *la bona man* potrjuje le v istrobeneščini (prim. v Bertokih *Augu'rar la 'bona man*), v benečanščini in drugih narečjih severne Italije pa ne, je možno, da je to okameneli pomenski arhaizem, ki se je zaradi izoliranosti ohranil le v istrobeneščini. Preden je (*la*) *bonaman* tako *bon di* kot krn novoletnega besedila, s katerim se je zaželelo srečo ali uspeh, pomenilo 'novoletni dar', je namreč kot sestavina pozdravne formule služilo za izražanje dobrih želja, sreče ipd. Tako pomensko stopnjo je treba prepoznati v bertošanskem *Augu'rar la 'bona man*.

Predložna raba za *dobro roko* je prav tako kalk po it. *par la bona man*. Iz bertošanskega stavka *Ko se an'dava salu'dar par l'ano 'novo, i ne 'dava d'ježe 'lire par la 'bona man* in smiselnega prevoda »Ko smo šli pozdravit (voščiti) za novo leto, so nam dali deset lir za srečo« (Todorović 2018: 154 z op. 224) je razvidno, da *par la 'bona man* tu pomeni 'za srečo' in ne 'za (novoletni) dar'. Tak pomen se vsekakor ujema s tistim, ki ga narekuje hapaks legomenon za *dobro roko* v romanu *Ženska drugje*. Zanimivo pa je, da je raba *par la 'bona man* in *za dobro roko*, ko pomenita 'za srečo', obrnjena, saj sledi in ne predhaja dejanju, ko se komu nekaj da, kar kaže na popolno izgubo jezikovnega spomina na prvotno rabo it. dial. (*la*) *bonaman*.

7 ZA ZAKLJUČEK

V slovenskih istrskih kalkih (*za*) *dobro roko* in istrobeneški predlogi zanj (*par*) *la bonaman* je bilo ob pomenu '(novoletni) dar' mogoče prepoznati tudi 'sreča, uspeh ipd.'. Medtem ko se prvi pomen še potrjuje v benečanščini in drugih severnoitalijanskih narečjih, predstavlja drugi pomenski arhaizem, ki se je ohranil le v izolirani istrobeneščini in je kot kalk prešel tudi v slovensko istrsko govornico, prek nje pa v roman *Ženska drugje* avtorice Maje Gal Štromar.

Severnoitalijanski narečni sklop (*la*) *bonaman* je nastal po ljudskoetimološki naslonitvi na besedo za roko iz prvotnega rom. **bonū mānē* 'dobro jutro', ki je bil sestavina pozdravne formule pri obrednih novoletnih obhodih, pri nas znanih kot koledovanje. Podoben pomenski razvoj v označevanje daru se potrjuje v it. dial. *bondí* 'dar otrokom za novo leto', ki je bil prvotno prav tako sestavina pozdravne formule pri obrednih novoletnih obhodih. Ko v istrobeneščini in v slovenskem (narečnem) kalku (*la*) *bonaman* oz. *dobra roka* označuje srečo, uspeh ipd., odseva še pomen, ki ga je izražala novoletna pozdravna formula.

VIRI IN LITERATURA

- Balbi – Moscarda Budić 2003** = Maria Balbi – Maria Moscarda Budić, *Vocabolario del dialetto di Gallezano d'Istria*, Fiume: Unione Italiana – Trieste: Università Popolare – Rovigno: Centro di Ricerche Storiche, 2003.
- Battisti-Alessio** = Carlo Battisti – Giovanni Alessio, *Dizionario etimologico italiano I–V*, Firenze: G. Barbera editore, 1950–1957.
- Boerio 1867** = Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*, terza edizione aumentata e corretta, Venezia: Reale tipografia di Giovanni Cecchini, 1867.
- Bottin 2003** = Renzo Bottin, *Al graisan: vocabolario e grammatica del dialetto nell'isola di Grado etimologico, fraseologico, ed analogie con il dialetto veneziano antico, il chioggiotto, il friulano, il triestino e l'istriano*, Udine: Litografia Ponte, 2003.
- Brecelj 2005** = Marijan Brecelj, *Furlansko-slovenski slovar*, Nova Gorica: Goriška knjižnica Franceta Bevka, 2005.
- Doria 1987** = Mario Doria, *Grande dizionario del dialetto veneto storico, etimologico, fraseologico*, con la collaborazione di Claudio Noliani, Trieste: Edizioni Il Meridiano, 1987.
- Francetić 2015** = Ivan Francetić, *Rječnik boljunskih govora*, izvorni rukopis uredila, priredila i popratila etimološkim komentarima Sandra Tamaro, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, 2015.
- Gal Štromar 2017** = Maja Gal Štromar, *Ženska drugje*, Novo mesto: Goga, 2017.
- Garzanti 1987** = *Il grande dizionario Garzanti della lingua italiana*, Milano: Garzanti editore, 1987.
- Grimm** = Jacob Grimm – Wilhelm Grimm, *Deutsches Wörterbuch 1–33: Nachdruck*, München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1984.
- Jakomin 1995** = Dušan Jakomin, *Narečni slovar Sv. Antona pri Koprju*, Trst: Škedenjski etnografski muzej, 1995.
- Kuret 1989** = Niko Kuret, *Praznično leto Slovencev 2*, Ljubljana: Družina, 1989.
- Lusa 2012** = Ondina Lusa con la collaborazione di Marino Bonifacio, *Le perle del nostro dialetto I*, Pirano: Comunità degli Italiani »Giuseppe Tartini«, Il Trillo, 2012.
- Manzini – Rocchi 1995** = Giulio Manzini – Luciano Rocchi, *Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria*, Trieste – Rovigno: Unione Italiana – Fiume, Università popolare Trieste, Istituto regionale per la cultura Istriana – Trieste, Regione del Veneto – Venezia, 1995.
- Meyer-Lübke** = Wilhelm Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1911.
- NP** = *Il nuovo Pirona: vocabolario friulano*, aggiunte e correzioni riordinate da Giovanni Frau per la seconda edizione (1922), Udine: Società filologica friulana, 2004.
- Pellizzer 1992** = Antonio Pellizzer – Giovanni Pellizzer, *Vocabolario del dialetto di Rovigno d'Istria*, Trieste – Rovigno: Unione Italiana – Fiume: Università popolare di Trieste, 1992.
- Pleteršnik** = Maks Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar 1894–1895*, elektronsko izdajo iz leta 2006 uredile Metka Furlan, Helena Dobrovoljc in Helena Jazbec, Ljubljana: Založba ZRC, 2006.
- Rosamani 1990** = Enrico Rosamani, *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione Giuliano-Dalmata quale essa era stata costituita di comune accordo tra i due stati interessati nel convegno di Rapallo del 12-XII-1920*, Trieste: Lint, 1990.
- Schuster-Šewc** = Heinz Schuster-Šewc, *Historisch-etymologisches Wörterbuch der ober- und niedersorbischen Sprache 1–5*, Bautzen: VEB Domowina-Verlag, 1983–1996.
- Skok** = Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1971–1974.
- Šlenc 1997** = Sergij Šlenc, *Veliki italijansko-slovenski slovar* = *Il grande dizionario italiano-sloveno*, Ljubljana: DZS, 1997.
- Šlenc 2006** = Sergij Šlenc, *Veliki slovensko-italijanski slovar* = *Grande dizionario sloveno-italiano*, Ljubljana: DZS, 2006.
- Todorović 2017** = Suzana Todorović, *Narečna raznolikost v okolici Koprja: Dekani, Hrvatini, Škofije*, Koper: Libris, 2017.

- Todorović 2018** = Suzana Todorović, *Raznovrstnost narečnih govorov na Koprskem: Bertoki, Puče, Sveti Anton*, Koper: Libris, 2018.
- Vascotto 1987** = Antonio Vascotto, *Voci della parlata isolana nella prima metà di questo secolo*, Imola: Galeati, 1987.
- VDSI** = *Vocabolario dei dialetti della Svizzera italiana II: BÒ–BZÖGN*, Lugano: Fotocomposizione Taiana – Tip. S.A. Natale Mazzuconi, 1971–1991.

SUMMARY

Colloquial and Dialect Istrian (*za*) *dobro roko*

In addition to '(Christmas) gift', the meaning 'happiness, success, etc.' could be identified for the Slovenian Istrian calque (*za*) *dobro roko* and its Istrian-Venetian predecessor (*par*) *la bonaman*. The first meaning continues to be attested in Venetian and other northern Italian dialects, whereas the second is a semantic archaism that has only been preserved in the isolated Istrian-Venetian dialect and has also been introduced as a calque into the Slovenian Istrian subdialect, and through it also into Maja Gal Štomar's novel *Ženska drugje* (Woman Elsewhere). The northern Italian dialect compound (*la*) *bonaman* was created through folk-etymological reliance on initial Rom. *bonū mǎnĕ 'good morning', which was a constituent part of a greeting formula during ritual Christmas caroling. A similar semantic development into denoting a gift is attested in It. dial. *bonđi* 'children's Christmas present', which was originally also a constituent part of a greeting formula during Christmas caroling. When Istrian-Venetian dialect (*la*) *bonaman* and the Slovenian (dialect) calque *dobra roka* denote happiness, success, and so on, this also reflects the meaning of the Christmas greeting formula.